

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Montaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts; -l' any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l' any.

Any VIII

Barcelona 18 Juliol de 1914

Núm. 350

SUMARI

Sense Corts

Sense Corts, per JOSEP M.ª RUIZ MANTENENT.

Després dels esdeveniments de Sarajevo.-El gran somni serbo-croata, per LUDOVIC NAUDEAU.

De Teatre, per JOSEP LLEONART.

Mària Rosa, per F. MASPONS LABRÓS.

El Cançoner, *Poesies de Josep Pijoan*.

La processó de Santa Cristina, per J. ROIG.

Un llibre d'Historia, per ALEXANDRE PLANA.

Histories extraordinaries d'Edgar A. Poe. El poder de les paraules, per C. R. B. trad.

Per la nostra Escena.-El sentit nacional, per J. MORATÓ.

De la premsa

Espanya al sol, per JOSÉ ESCOFET.

Informació

Jocs Florals de Badalona.

Jocs Florals de Cardona 1914.

Jocs Florals de Sans.

Llibre nou

LA MERLA

per JOSEP LLEONART

Biblioteca "Illes d'Or"

Hem perdut novament el temps.

Amb gran contentament de gairebé tots els senadors i diputats, el pseudo-president del Consell de Ministres, elegantment habillat amb l'uniforme ministerial ha llegit l'ordre reial de tancar les corts. Diputats i senadors han dit «Amén» i s'en han anat cap a sos feus, deixant pendents una serie de qüestions de urgent resolució, impassibles davant una serie de destroces i de calamitats amb que han afligit al poble sofert.

Una vegada més, la ansietat de tota una munió de pobles, ulls fixos en els seus representants, ha quedat sense satisfer.

Seria curiós el fer el balanç dels mesos de Corts que han passat.

Poca tasca s'ha realitzat: moltes paraules s'han dit i què poques han estat escoltadores!

Al cap i a la fi, sols s'ha demostrat que a Espanya en general som, en educació política, en el mateix lloc que erem un bon nombre d'anys enrera.

Indiscutiblement, havia de aclarir-se en la passada legislatura la situació dels distints partits espanyols: era qüestió, no sols irrefugible, sinó absolutament necessaria.

La situació equívoca d'uns homes com en García Prieto; la situació singular i difícil d'altres com en Maura: l'estat de compte a retre per part d'En Romanones i l'orientació davant d'Espanya, dels partits joves, entre ells el regionalista, ens confirma en la nostra asseveració.

Mes no havia pas d'ésser aquesta qüestió gairebé la única, com ho ha estat, en el passat període de Corts: al capdavant els homes serveixen a la patria com saben, senten o volen, i del saber, sentir o voler d'un home o partit polític, s'en tracta i s'aclareix la qüestió en molt pocs dies.

I aquesta qüestió que no havia d'ésser gairebé única, ho ha estat per disort com ens ho demostren els fruits que ha donat

aquest debat i els que han donat els restants.

Aquest ha tingut un fruit cert, i viable, encara que amb les seves incongruències i ridiculeses.

Dels altres debats, explanats, mig desenrotllats, desenrotllats o fracassats, el resultat ha estat gairebé nul.

Del debat del Marroc sols n'hem tocat alguna conseqüència amb un parell més de batalles sagnantes, i una visita d'En Romanones per terres marroquines per fascinar i atrareu's els maures.

Tot condicionament de la guerra, tot canvi de regisme, tota fórmula justa i esperançadora, ha esdevingut, per ara, inútil per la voluntat d'una majoria inepta.

S'ha donat el cas que mentalitats com en Cambó, en Maura, en Mella, en Rodés i altres, no han pogut influir en lo més mínim en la voluntat dels subdits den Dato, completament atrofiada.

Més val no parlar del tractat de comerç amb Italia, monstruositat econòmica dissecada per els regionalistes, i que amb tot i ésser monstruositat i reparar-ho tothom pel anàlisi precís de nostres representants, va obtenir el vot de tantíssims senadors i diputats, obrint així la porta amb una vaga excusa de amiatat de dos pobles, a un aire virulent que ha de occir més d'una industria espanyola.

La mateixa inanitat es descobreix en tota l'obra d'aquest Parlament, dominat per una majoria qualificada, consentit per una minoria lliberal digne de tal majoria, perdent temps, esmerçant energies i deixant la màquina de l'Estat amb les mateixes peces deficientes o gastades d'abans.

Si no fos pel compte que ens té als catalans el bé de tota Espanya, bé podríem dir dels senadors o diputats del parlament espanyol, en sa gran majoria, el que deia un gran diari novaiorkí, dels senadors dels Estats Units: «... ja

fa anys que se'ls ha tol·lerat que abusin de la paciència pública en una o altre forma, sense que mai s'hagi atribuït gran importància a les seves paraules.»

A Catalunya tenim un parlament que treballa ferm; depositada la confiança després de la clausura de les seves sessions, en un Consell permanent, produeix aquest una tasca ferma i extensa.

Els regionalistes hem afermat la nostra personalitat dintre de la política general d'Espanya: hem conseguit per aquest mateix afermament allò únic que s'ha pogut aconseguir de Madrid, en les actuals circumstàncies, assolint una subvenció per la futura Exposició Barcelonina: s'ha alçat la veu aclaparadora condemnant un tractat desastrós: els ulls d'Espanya s'han fixat en el verb regionalista, en la qüestió del Marroc, proclamant-lo el més encertat; la consciència és tranquil·la.

Si no fos els lligams forts entre nosaltres i les demés terres d'Espanya, i el compte que ens té llur vida i les nostres reivindicacions, ¡amb quin goig diríem «Amén!» al final de l'«àgimus gratias» del pseudo president tot radiant, donant lectura del reial Decret, en el qual la Majestat Reial dona entenent, que en les Corts ja és hora de que s'hagi acabat la comedia en bé de la realesa i de la pàtria.

JOSEP M.ª RUIZ MANENT.

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

Després dels esdeveniments de Sarajevo

El gran somni serbo-croata

L'arxiduc hereu Rodolf, el mateix que havia de morir en 1889 en la tragedia misteriosa de Meyerling, visitava la Bosnia-Herzegovina en 1887. Allí es va veure voltat de camperols amb memorials a la mà demanant que se'ls fes justícia. Vintiset anys després, en 1914, l'arxiduc hereu Francesc-Ferrán moria assassinat a Sarajevo. La dominació d'Àustria-Hungria sobre aquest país, d'ençà del tractat de Berlín, que la prenia als turcs, no s'hi havia pogut establir. En 1878, sinó a canonades. El 20 d'octubre de 1878 s'havia esmicolat, és cert, la resistència dels bosnians, s'havia consumat la ocupació, costant però als austríacs 179 oficials, 5.600 soldats morts en combat i 2.230 soldats morts de malaltia.

Jo representava el *Journal* l'any 1908, a Serbia, en l'instant memorable en què l'Àustria-Hungria convertí en una anèixia pura i simple l'ocupació de la Bosnia-Herzegovina. Durant molts dies fou tal l'exasperació dels serbis que es podia temer que es deixessin anar a un acte de desesperació. Els meus telegrams al *Journal* reflectien la inquietut general. La guerra, una guerra desigual, semblava inevitable, i la ocupació de Belgradó pels austríacs es preveia de dia en dia. Els serbis tingueren la prudència de no exposar-se a una desfeta, però covaren rancunies ombrívols.

Què vol dir tot això? Què signifiquen totes aquestes peripecies? És impossible

entendre'n res sinó se sab que hi ha una raça, la raça serbo-croata, que forma quasi tota la població de Serbia, de Montenegro, de la Bosnia-Herzegovina i de les províncies austro-húngares de la Dalmàcia i la Croàcia.

A la llum d'aquest gran fet, d'aquesta gran veritat ètica, tot s'aclareix. Veiem les convulsions d'una raça subjugada, dividida, esmicolada, i que tendeix desesperadament cap a l'unitat. Hi tendeix, si, però de la manera extranya que anem a explicar. Des de Lubor Niederle, hi deu haver 2.300.000 serbo-croates en el regne de Serbia, 2.101.000 a Croàcia i Eslavonia, 711.000 a Dalmàcia i a Itàlia, 700.000 a Hungría, 1.650.000 a Bosnia-Herzegovina, 350.000 a Montenegro, 300.000 a Vella-Serbia i a Macedònia i altres 400.000 escampats per altres regions. En total, 8.600.00 serbo-croates.

Entre serbis i croates hi ha comunitat de llengua, de costums, de temperament i d'atavisme. Unicament que mentres els serbis han sigut cristianitzats per l'església grega i són ortodoxes, els croates han rebut llurs apòstols de Roma i són catòlics. Així, dins d'aquesta família eslava, els serbis ortodoxes representen l'*orientalisme*, i els croates catòlics l'*occidentalisme*. Els serbis ortodoxes, en nombre de prop de cinc mil·lions i mig, poblen el regne de Serbia i Montenegro; formen la majoria de la població a Bosnia-Herzegovina, la minoria a Dalma-

cia i a Croàcia i grups importants a Hungría. Els croates catòlics, en nombre de prop de tres mil·lions, habiten la Croàcia-Eslavonia, la Istria, la Dalmàcia i formen la minoria de la població a Bosnia-Herzegovina.

Aquests germans, tan aviat amics com enemics, els serbis i els croates, havien tingut nombroses qüestions abans de 1878. Però l'ocupació de la Bosnia-Herzegovina per l'Àustria-Hungria anava a suscitar entre ells una hostilitat ferotge. Els serbis del regne, els subdits de Pere I havien confiat que després de l'expulsió dels turcs aquestes províncies els havien d'ésser retornades. Els croates, al contrari, com que eren ja subdits austro-húngars, no van veure gens de mal ull l'intrusió de les àguiles imperials en un país que no podria deixar, pensaren ells, de venir engroixir llur propia massa.

Des del punt de vista ètnic, tota la població de la Bosnia-Herzegovina pertany a la raça serbo-croata. Abans de governar aquesta província, el senyor de Kallay havia escrit un llibre on deia: «A la Bosnia-Herzegovina sóta tres religions no hi ha més que un poble: el poble serbi».

La població de la Bosnia-Herzegovina es reparteix, segons els tres cultes, d'acord amb la taula següent:

Ortodoxes.	673.246
Musulmans.	548.632
Catòlics.	334.142
Jueus.	8.213
Diversos.	3.859

TOTAL. . . 1.568.092

Els croates, que consideren els catòlics d'aquesta província com a llurs aliats, com a llurs clients, com a llurs representants, els croates, sostinguts pel poder formidable de l'alta clerecia de l'imperi i dels jesuïtes, els croates prediquen per aversió al culte ortodoxe, l'acceptació del fet consumat, és a dir, del règim austriac. Els croates tendeixen certament a unificar, agrupar tots els eslaus del Sud, però ambicionen ésser els agents, els caps d'aquesta transformació gegantina. Aquest té per nom l'*Il·lirisme*; i tendeix no menys que a la creació d'un regne croata, a la supressió a Àustria-Hungria del règim *Dualista* substituint-la per un règim *trialista* on l'Estat dels eslaus del Sud tindria un paper igual al de l'Àustria i la Hungría. L'arxiduc Francesc-Ferrán passava per ésser favorable a aquesta concepció com també passava per haver sigut l'instigador de totes les mides polítiques i militants ordenades a Àustria-Hungria per humiliar al regne de Serbia.

Els serbis independents, els serbis de Serbia i de Montenegro, com els serbis

ortodoxes de Bosnia-Herzegovina s'indignen d'això que consideren com una traïció de part dels croates. A les persecucions que sofreix l'església ortodoxa a Bosnia Herzegovina, a les vexacions dissimuladament infligides en aquesta província, a tot allò que representa l'element purament serbi, aquells responen amb una propaganda incisiva i una caparrudesia incommobible. També ells volen unificar els eslaus del Sud, però al voltant del Regne de Serbia. Per altra banda algú cop, per raons misterioses, els germans enemics es reconcilien, i somniant fer-se aquelles concessions que els permetrien ajuntar llurs destins. L'any 1903, quan Pere Karageorgvitch va atravesar Viena per anar a Belgrado, on anava a copçar la corona, fou aclamat a l'estació per una diputació serbo-croata, i els manifestants cridaren: «Visca Pere, rei de Croàcia!»

Alguns cops també estudiants serbis i skols-croates fraternitzen, s'abracen, somnien una patria comú, plorant els uns als braços dels altres.

Patriotes serbis i croates foren perseguits a l'ensem en el procés d'Agram de 1907. Que un ideal unitari els anima, que una solidaritat superior ajunta aquests fills d'una mateixa raça, això és incontestable! Però ben tost tornen a començar les rivalitats antigues.

Precisament perquè aquests dos grups persegueixen la mateixa fi, perquè cada un d'aquest dos grups aspira a ésser l'element preponderant dins d'una comunitat única. Els serbis somnien una gran Serbia unida sota el ceptre dels Karageorgevitch. Els croates somnien una gran Croàcia que fóra un dels tres Estats del imperi austro-húngar fins el dia que la dislocació d'aquest imperi li permetés copçar la seva llibertat completa.

Tot això aclareix ben bé els esdeveniments que s'acaben de desenrotllar a Sarajevo. Tot seguit del assassinat de l'arxiduc Francesc-Ferrán, per haver sospitat que el assassí havia obrat per instigació dels conspiradors serbis, els catòlics i els musulmans se l'han em-

près contra la població ortodoxa, perquè l'ortodoxia, a la Bosnia-Herzegovina és el *serbisme*, i els ortodoxes, sentint l'hostilitat de la magistratura i de la policia imperial, no han pogut fer més que defensar-se difícilment.

Aquesta és la diferencia lamentable que separa les dues branques de la raça serbo-croata. Que l'esperit del 'il'lustre prelat Strossmayer, l'apostol de la unió, de la *reciprocitat* entre els eslaus del Sud, pugui inspirar la tolerancia als ca-

pitosts dels dos grups. Solament no oblidant la lliçó de Strossmayer arribaran a realitzar llur gran somni, format fins ara, com acabem de veure, per dos somnis antagònics.

LUDOVIC NAUDEAU

El millor **Cafè** és el torrefacte de **La estrella**.—Carme (Davant de Betlem).

DE TEATRE

Una afirmació del confrare senyor Sanchez Rojas en un dels seus darrers escrits m'ha desvetllat alarma pel dictat que, en relació amb el teatre de Benavente, dona al públic d'aquí: «Hay una cierta incomprensión catalana en torno a Benavente».

El senyor Sanchez Rojas s'explica aquesta incomprensió com correlativa a un fenomen vital d'incomprensió entre el terme mig de l'ànima barcelonina i de l'ànima madrilenya; com la resultant d'una repugnancia entre dos ambients. Fent meva l'affirmació, que suposo que no fou emesa sense pensar-s'hi, entenc que hauria d'averkonyir el públic català, perquè el nom d'això que el nostre company consigna sense comentar-ho seria intolerancia i limitació.

En una Barcelona on fa sòrt el crú *vaudeville* seria d'un orgull del gec ben hipòcrita aquesta mena d'escarfall català davant del teatre d'un Benavente; i caldria encarar-se amb el públic de la classe mitja barcelonina al qual, tàcitament el senyor Sanchez Rojas fa culpable d'aqueixa *incomprensión catalana en torno a Benavente*, per a dir-li: Mireu, que el primer parador cap a una comprensió de l'ànima moderna per via del teatre, cau més aprop del Madrid de Benavente que no pas del Paris unilateral que sosteniu en el teatre.

Objectareu que la... política de la

vida, diguem-ne, dels personatges de Benavente no és la nostra, ni els seus vicis tenen el plec dels nostres vicis, que això em sembla que hi ha vist el senyor Sanchez Rojas. Però, i les corregudes de braus i el seu increment aquí?... ¡Anem, prou escarfalls!

I encara que, de cert, ço que us divorcia del teatre benaventí fos l'immoral qualitat d'alguns seus personatges, no pas tots són immorals els que s'hi mouen. ¿No hi ha, per citar-ne un cas, la virtut de la bona marastra, de la pacienta muller en *Rosas de Otoño*, sobre la qual gira l'eficacia moral de tot el drama? ¿Seria també que l'orgull del gec es sentiria i tot ferit de veure aquestes virtuts en carn madrilenya? I encara que; Deu ens en guard, fos així, ¿no té Benavente una obra com *La Malquerida* on l'acció s'enlaira ja a lo tràgic universal?

Que un hoste que ha donat proves d'estimar-nos tingui de venir a retreure'ns l'incomprensió catalana al volt d'un autor com el predit trobo que ens hauria de fer vergonya. I em pregunto si serà possible una vida plena pel nostre teatre, pel de casa, mentres el públic amador del teatre desentengui les obres de Benavente per poca voluntat. Car pagaríem l'orgull del gec.

He tingut a les mans aquests dies el llibre de la Biblioteca Nelson on es con

troben *Los Intereses creados*, *Al Natural* i *Rosas de Otoño*, i en cada una, sense mimva de la meva catalanitat, potser caldria dir sense pensar que tingués de contrastar-la per a res en aquells moments, hi he trobat, més a més d'aquell solaç que prové del domini amb que l'autor sab doblegar a teatralitat la seva idea, quelcom en cada una que m'ha guanyat el cor. La doctrina claríssima i patriarcal que sense un sol mot de peroració per part dels personatges va esdevenint del pur contrast d'aquests i dels ambients, en *Al Natural*; aquella sentència que sense que surtí de cap llavi la mateixa acció quotidiana a les taules va traçant-la somrient.

La resultant d'aquella follia vividora i propicia a fer-hi tants pensaments que se'n diu *Los Intereses creados*, obra excepcional on la fatalitat es vesteix d'ironia, tragedia amb cascabells que porta l'home empedreit en el mal a ser aixamprat dins la tràmpana d'uns veritables bergants, justament, i que per les manyes d'elles la gent més feta a la malícia, justament, s'escaiguin, per a servir el seu propi interès, afavorir alhora l'amor pur de la filla ingènua del mal home, resultant-ne de la bona fè d'aquest amor, castigat el pare en ço que més estima, en els seus diners. El Madrid que veiem en *Rosas de Otoño*, amb els seus vicis, fills d'un aburriment de l'esperit que cerca passar temps, però també amb el tipo de virtut, d'una virtut calculada, política, en diriem, d'aquella muller sacrificada, i bona marastra, Isabel, d'una virtut lògica en vist el veinatge, perquè un hom present que si volgués portar a més rigor envers els altres la virtut seria la perdició d'aquell marit i aquella fillastra, jassia que anells la vida els porta al atzar, i ella no ha perdut encara el timó i és l'única pedra que aguanta el casal.

Lògica de la realitat, poesia, ciencia del teatre i coneixement de la vida, a

més del solaç, em crec trobar en les obres que de Benavente he llegit. ¿Que voldria més en una obra teatral el nostre públic amador del teatre?

Molt avall hauria arribat l'orgull del gec de la nostra classe mitja si mantingués altres coses, i aquesta no.

Ampliant l'observació del senyor Sanchez Rojas, que ell ha sigut prou mirat de no emetre'n judici, jo diria que si aquí existeix categòricament com ell ho afirma, una incomprensió catalana al volt de Benavente és un mal síntoma, que urgeix curar-nos-en.

JOSEP LLEONART

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segon llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.
Auques i Ventalls	5 pessetes
La paraula en el vent	5 »

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Clarís, 82, i a nostra Administració.

María Rosa

Hi havia un pare i una mare que tenien un sol fill, i eren molt i molt rics. I al Ultramar hi tenien també moltes hixendes, mes vingué que el pare es feu molt vell i no pogué anar a cuidar-les, i el noi que diu:

— Ja hi aniré jo.

Els seus pares li donaren permís, encomanant-li sboretot, que anés amb compte a pendre cap desgracia, i el noi se'n anà.

Heus-aquí que quan tornava, que ja havia arreglat tot el que tenia de fer, al ésser al mig del mar, s'alçà un gros temporal que semblava que el barco s'anés a perdre, i el noi clamà a la Verge María, i feu prometença que si es salvava, en arribar a sa terra, es casaria amb la noia més pobra que trobés.

Els vents amainaren, i parant la tempestat el barco va salvar-se.

El noi, en arribar a casa seva, va estar tant content, que no va recordar-se més de la promesa que havia fet, i anava tot el dia divertint-se, fins que un dia se li va acostar un pobre i li va dema-

nar caritat. I ell que es recorda de la promesa i diu:

— Ba, ja faré caritat als pobres i serà igual,—i li va donar un duro.

El pobre, tot content perquè feia temps que no s'havia vist cap moneda a la butxaca, se'n va anar corrents cap a una cova on vivia amb ses tres filles, i les hi ensenyà la moneda.

La més gran es deia María, la mitjana Agna María i la més petita de totes María Rosa, i foren tant contentes, que tot era dir-li:

— Quí us l'ha donada? quí us l'ha donada?

— Un galant jove.

— Doncs torneu-hi demà, torneu-hi!

A l'endemà el pobre que se'n torna al poble, troba al jove i li demana caritat per amor de Deu, per ell i les seves filles.

El jove que es torna a recordar de la seva promesa, més diu:

— Ja faré caritats i serà igual.

I dona al pobre un altre duro.

El pobre vell, tot content com unes

Editorial Ibèrica, Passeig de Gracia, 62-BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Preu de l'obra:	Per subscripció, pagament a la bestreta		Acabat el temps de la subscripció la obra valdrà	
	Rústega	Ptes. 35	Rústega	Ptes. 45
	Tela	45	Tela	» 50

pasqües, se'n torna a la cova i l'ensenya a les noies, i aqueixes tot era preguntar-li:

— Quí us l'ha donat? quí us l'ha donat?

— El mateix galant jove.

— Doncs torneu-hi demà, torneu-hi!

El pobre que a l'endemà se'n hi entorna, troba al jove i li diu:

— Una gracia de caritat per amor de Deu, per mi i mes tres filles.

El jove es torna a recordar de la promesa, mes diu:

— Ja faré caritats, i li dóna un duro.

El pobre, tot content li diu:

— Deu li pac, besa la moneda i se'n va.

Mes quan fou fóra, el jove comença de repensar-se, esdevenint-se-li a la memoria que cada dia li sortia el mateix pobre demanant-li caritat, i dient per ell i les seves filles. I ell que li corre al darre-ra i el crida.

I el pobre, tot espavordit, diu:

— Ai, mi senyor! no me'l prengui el duro, que és per mi i les meves filles!

— Doncs, que teniu filles?

— Si, mi senyor, ne tinc tres, i l'una es diu María, l'altra Agna María i la tercera María Rosa.

— Les vull veure.

I els dos s'encaminaren dret a la cova, i quan hi foren aprop, aquest cridà a les noies i els hi diu:

— Sortiu, sortiu! que hi ha el senyor que me fa caritat cada dia, i us vol veure!

I elles que diuen;

— No podem sortir perquè no tenim roba.

El jove que, quan sent això, s'arrenca de la capa, la tira a dins i diu:

— Que surti la més gran.

I surt aqueixa, que era un portent d'*hermosura*, abrigada amb la capa.

— Que surti la mitjancera.

I surt l'Agna Maria, tapada amb la mateixa capa; que encara era més guapa que l'altra.

— Que surti la més petita.

I surt la María Rosa, que era tant guapa, que no hi ha comparació en la terra. I el jove quedà enamorat d'ella.

Desseguida feu anar a comprar vestits per a totes tres, les posà en una casa amb una criada per cada una d'elles i les anava a veure, quedant cada dia més enamorat de la María Rosa.

Així és que se'n anà a trobar als seus pares i els demanà llicència per casar-se amb la noia més pobra que havia trobat, a fi de complir la prometença que tenia feta.

Els pares li digueren:

— Càsa't!

I ell feu apariar unes bodes d'allò més bones, fent regals a les altres germanes perquè fossen sempre més riques, i es casà amb tota pompa i alegria.

Heus-aquí que una volta casats, el jove tingué de tornar-se'n al Ultramar, i ans d'embarcar-se encomanà bé a sa mare que cuidés la seva esposa com a filla propia.

I una volta el jove fou fóra, la noia es començà d'enmalaltir i més enmalaltir, fins que al últim va morir-se, precisament el dia que el jove estava de tornada.

I quan aquest arribà a casa seva i li digueren que la seva esposa era morta, podeu contar quin fou el seu desesper. Ell que se'n va a l'iglesia i demana al senyor Rector si li volia deixar vetllar aquella nit a la seva esposa. I el senyor Rector li diu que si.

Se posa a vetllar al costat mateix de la tomba, i quan s'esdevingué la mitja nit, veu sortir de dintre la tomba una serpent que la volta tota, i ell de por no sabia el que li passava. I el serpent se'n va tornar a dintre.

Al dia següent, ell que demana també al senyor Rector si li deixaria vetllar a la seva esposa. I el senyor Rector li diu que si.

Arriba la nit i ell que se'n va a la

iglesia i es posa al costat de la tomba de sa esposa. Al punt de les dotze torna a sortir el serpent, dóna la volta a aquella i se'n torna a dins. I el jove estava gairebé sense moure's, de por que tenia.

Al tercer dia torna a demanar al senyor Rector si li deixaria vetllar a la seva esposa, i aquell li diu que si.

Ell que, al ésser a la nit, se'n hi va, se posa al costat de la tomba, i al punt de les dotze hores veu com surt el serpent, i ell que se'l posa a seguir. I el serpent se'n va cap a l'altar, i el jove que hi veu una rosa, la cull i se'n va cap a la tomba de sa esposa, la destapa i posa la rosa a la cara d'ella.

I la seva esposa comença a sospirar i més sospirar, fins que fou ressucitada. I era que la rosa aquella tenia la virtut de que olorant-la ressucitava a tothom; per això el jove se la va guardar.

Tingué una gran alegria de tenir altra vegada a la seva estimada Maria Rosa, i se'n volgué anar cap a casa seva. Mes aqueixa li digué, que si ho feien en aquella hora, sabent que ella era morta, no la voldrien creure viva i s'espantarien, i encara que aquell insistí una mica, la María Rosa el convencé de que valia més que esperessin anar-hi a l'endemà quan fos de dia.

Així és que mentrestant s'esperaren en els graons de la porta de la iglesia, i el jove, com anava tot cansat i mort de son, digué:

— Doncs jo dormiré mentrestant; deixa'm posar el cap a la falda, i s'adormí.

Heus-aquí que tot just començava a espuntar l'auba, quan s'ensopegà a passar per allí un cavaller amb uns soldats que manava, i quan veu aquella noia tant guapa, s'hi acosta i li diu, qui era i què hi feia allí.

La noia li explicà com era morta, i el seu marit l'havia ressucitada, i que per no anar de nit a casa seva, havien determinat quedar-se allí, on el seu marit

— EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES —

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÓNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telèfon-Central; Pelayo, 44, telèf. 1,113 ♦ Economia. Veritat en els preus

Important: La Egipcia es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat.— NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital

anava tant mort de sòn, que s' havia adormit en sa falda.

I el cavaller que se n' enamora i li diu que si vol anar amb ell, i la noia li diu que no. Mes el cavaller mana als seus soldats que la prenguin i la roba.

Quan el seu marit es despertà, i es trobà sense la seva esposa; que aquell cavaller amb els seus soldats se l' enduia, es posà a córrer detras seu amb gran desesper, mes en cap manera pogué aconseguir-los.

I tot trist se'n anà a casa seva, i diu que se'n vol anar a buscar a sa esposa. Quan els pares el sentiren, el tingueren per boig, puix sabien que la seva esposa era morta, mes ell digué que no ho era; prengué una bossa de diners i un criat, i se'n va anar a buscar-la.

Corre pel món, roda molt temps, mes mai la troba; per fi, havent acabat els diners, amb el seu criat sentaren plaça de soldats, i un dia arribaren a un poble en el qual comandava la partida un cavaller que deien que portava una dama robada.

El jove que se'n va per veure si era ella, i el cavaller, veient el que feien aquells dos soldats, se'n va témer i feu preguntar per sos noms. Els hi diuen, i ell que coneix el del marit de la Maria Rosa i, quina se'n pensa? Fa amagar el seu rellotge al morral del jove, i diu que algun soldat li ha robat.

Comencen d' escorcollar-los un per un i quan són al morral del jove, li troben el rellotge. Desseguida el passaren per concell de guerra i el condemnaren a mort.

El jove quan va sentir-ho, digué al seu criat:

— Quan m' hagin mort, demana com a bon company que sempre has sigut de mi, que te'm deixin veure, i allavores me fas olorar aqueixa rosa, i tornaré a ésser viu.

Heus-aquí que el cavaller no es va fiar que els soldats el matessin, sinó que ho va voler fer ell mateix; per això se'n baixa cap a la presó, se treu l' espasa i l' atravessa tres vegades pel mig del pit,

Quan el jove va ser mort, el criat va demanar si com a bons companys que havien sigut tota la vida, li deixarien veure. Li donaren permís, i ell que se'n hi va, li fa olorar la rosa i aquell ressucità.

Fugen tots dos i comencen de caminar, camina que caminaràs, fins que arriben a un poble en que tothom estava trist. Ells que pregunten la causa d' aquella tristesa, i els hi diuen que era que s' estava morint l' home més ric del poble.

I el jove que diu:

— Què em donaríeu si el posava bo?
— Tot lo que volguessiu.

— Doncs deixeu-me'l veure.

Els del poble l' acompanyaren a casa el més ric, que s' estava morint; el jove que hi entra, demana que el deixin sol amb el seu criat en el quarto del malalt, i quan hi és, en lloc de curar-lo, l' acaba de matar i després li fa olorar la rosa i aquell ressucità.

Quan l' hagué ressucitat, cridà a tothom que entrés i no podeu figurar-vos l' alegria que hi hagué de veure apareixer al malalt enterament bo i sà.

Carregaren al jove de diners, i ell i el seu criat es vestiren ben bé, que no fossen coneguts, i se'n anaren altra vegada a córrer món, fins que arribaren a la ciutat del rei, en la que tothom plorava.

Preguntaren perquè era aquell llanto, i els digueren que era perquè s' estava morint el rei, i que per més metges que hi havien anat, cap sabia curar-lo, ans al contrari, anava cada dia de mal en pitjor.

El jove que diu:

— Doncs jo, si vull, puc curar-lo.

Heus-aquí que quan els de la ciutat sentiren això, el dugueren al palau del rei i digueren a la reina que aquell jove prometia curar al rei.

La reina li demanà que ho fes, i que li donaria totes les riqueses que volgués.

El jove que li diu:

— No vull cap riquesa, sols demano que me dongueu el *mando* de tot el regne per un sol dia.

La reina li otorgà desseguida, i ell digué que el deixessin sol amb el seu criat dintre de la cambra del rei. Els demés ho feren, i quan ell va ésser a dins amb el seu criat, acabà de matar al rei i desseguida li fa olorar la rosa, i el rei ressucità.

Crida a tothom, i podeu contar quina alegria hi hagué; contents li concediren el dia de *mando*.

Ell que allavores manà arreglar un gran convit i feu fer una crida, que d' ordre del senyor rei, tots els cavallers assistissin amb la seva esposa a un con-

vit que donava per haver-se curat de la malaltia.

Quan fou la hora assenyalada tots hi acudiren, fins el cavaller que havia robat a la Maria Rosa, que res ne pensava, junt amb ella. Dinaren tots amb gran contentament, i quan hagueren acabat, el jove que manava, diu que tothom conti la seva historia.

Tots els cavallers d' un en un, l' anaren contant, i quan arribà al jove, ell que explica que era casat, i que un dia, havent ressucitat a la seva dona, un cavaller l' hi robà, que per perseguir-lo, ell se va fer soldat, i el cavaller, que comandava la partida, li ficà el seu rellotge al morral, i com a lladre el feu condemnar a mort, donant-li ell mateix tres estocades fins a matar-lo.

I dient això, se tregué l' espasa i donà tres estocades al cavaller, que estava tot espantat i groc com una cera i el va deixar al siti.

El jove demanà perdó al rei i tothom li donà la raó, i ell va agafar a la Maria Rosa i se l' endugué a casa seva, i visqué feliç i content amb ella per tots els anys de la seua vida.

F. MASPONS LABRÓS

Publicacions de l' Institut de Ciències

(PALAU DE LA DIPUTACIÓ)

	PRES.
Arxius. Any I, fascicles I, II i III cada un	4
Arxius. Any II, fascicle I i II, cada un.	4
Flora de Catalunya, per J. CADEVALL i J. SALLEN. Fascicle I.	5
Fascicle II.	5
Treballs de la Societat de Biologia, publicats sota la direcció de A. PI SUNYER, Volum I. 1913.	10
Malacologia de Catalunya, per ARTUR BOFILL POCH i DE J. CHÍA. <i>En preparació.</i>	

Fàbrica Barcelonesa de Cel·luloide, Goma i Aposits

CENTRAL:

Fontanella, 20

SUCURSAL:

Ronda de Sant Pere, 12

FABRICA: Font honrada, 3

Jogueteria, Tecedor i objectes de cel·luloide ■ Ortopedia, Higiene i articles de goma. ■ Cotons, glasses, benes i sabons antissèptics.

Enviem catàlegs als compradors a l' engròs

TUSELL GERMANS - Barcelona

EL CANÇONER

Poesies de Josep Pijoan

*Aquest és el teu bell sojorn de pau,
Amic que vas pel món, tant enfebrat:
Per damunt dels volers que et fan esclau,
Es aquesta la teva llibertat.*

*En la suprema esfera d'eix delit
Ens trobarem tu i jo un jorn benaurat,
I mai més ens havem descompartit.*

*Doncs en eix llibre on t'hi veurà tothom
Deixa'm posar mon cap damunt ton pit,
Deixa'm posar mon nom damunt ton nom.*

I

EL CAMI

Conec un lloc sagrat,
en mig del bosc callat,
dels arbres descobert
el prat florit llumena:
O Pare del món verd!
o Pare del cel blau:
al teu sojorn de pau
tots els camins hi porten.

Em sento aquí estimat,
em sento transportat
d'aquell suprem consol
de qui la terra és plena:
O Pare del gran sol!
o Pare de l'amor:
al teu fal·dar en flor
tots els camins hi porten.

M'agafa el gran desmai,
i vola per l'espai
del pensament incert
una cançó serena:
O Pare de concert!
o Pare d'armonies:
al ritme que tu envies
tots els camins hi porten.

II

L'AMIGA

L'amiga viu pel cim,
vermella té la cara,
encesa pel gran sol
quiet de la muntanya.
Quan pujo des del pla,
tombant de la collada.

ja veig com allà lluny
camina sossegada.
Serena de costum,
un hom espera el punt
en què obrirà la boca:
parla amb la majestat,
suprema claretat,
de verge al fê un miracle.
Mestressa d'un bon seny,
senyora de la calma,
com curt voler l'empeny,
tampoc dura en obstacle.
— Què cosa és la inquietut
mai ho podràs saber,
espiga assolada;
són rojos tos cabells,
encesa tens la cara
lluenta als raigs del sol;
per negra que et vesteixis
mai portaràs gran dol.

III

EL NEN

Nen, nen, abret petit,
nostres camins es troben!
pel caminet florit
tu baixes de la casa,
voltada de pellers,
on les gallines coven.
O! qui pogués mirar
el món com va passant
per prop del teu camí,
sense voler saber
d'on ve ni cap on va,
com ara fas amb mi.
Ja sóc un troç enllà,
tos negres ulls oberts
encara m'acompanyen!
Ensenya'm a guaitar,
tots aquests camps tant verds
que en clara llum se banyen!

Adeu, que ja no et veig;
sols sento l'espiguet,
que arriba fins aquí,
dels crits que fas jugant
Amb el pelut mastí.
Adeu, petit abret;
creix, creix, del món gosant,
sense cap fruit que et pesi!

La processó de Santa Cristina

Som al matí; l'aire d'istiu té un frescor de bauma, dalt del cel, la darrera estrella sembla tremolar de fret i la rosada que ha mullat les flors i les barques aviat serà fosa del sol que neix... Per tota la costa llevantina passa un alè de joventut i joia, de poesia i de devoció: avui es Santa Cristina! els *serenos* van aclaparats amb tanta de feina, no són pas sardinalers, ni la gent del art, ni els de palangra, ni una colla d'emigrants els que se'ls ha de trucar de bon matí: és una gentada que s'es adormida amb l'ansia al cor i amb un respir petit, petit, com si haguessin d'estalviar l'aire del firmament. L'avi Janet ha d'enllestir el gussi pels forasters, *uns senyors tot ple rics*. En Tripa ha de sortir ben aviat amb l'estoï de noies de la modista per si's feia calma; quina barcada d'alegría. En Met, el patzó de la Carme, el noi Patxo, el Llarg del Art: tot un poble, tot un aplec s'ha de deixondir a l'hora: avui, és Santa Cristina!

En la foscor de les cases juntes passa la nit llarga i neguitosa; la placidesa de les nits passades ha fugit; la són arriba quan el *sereno* somou els picaportes de totes les barriades. Malgrat això tothom es lleva i després de curta estona se veu una munió de figuretes endiumenjades avançar en la clariana matinal, decidides, atrefegades, unes cap a l'Església, altres cap a la platja.

Atiada per l'alegroi tritlleig de les campanes, avença pels carrers la processó en la bella matinada; quin cel tant blau, quin aire tant reviscolador! Els ulls s'omplen de vida i els cors d'alegría al arribar a la platja i veure el mar que sembla que allargui els braços com un infantó que coneix i estima. Tot seguit cadascú puja al llagut de la seva cofraria i mar enllà davant dels ulls enyoradiços dels que's queden en la platja de Lloret, avença tot un poble en oració.

Els llaguts pintats de nou amb les proes i popes ornamentades tenen un posat de vaixel·l antic, a cada un hi va un músic de l'orquestra. Cada llagut és una cofraria on se han aplegat els devots de cada Sant; diria's que cada embarcació és un altar d'aquells de l'església augusta que amb sos obrers, penons i banderes navega mar endins cercant fidels per dur-los cap a Deu.

Quan són a les envistes de la Mare de Deu de Gracia, que tot just s'obira entre la calitja, de cada embarcació s'alça una boscuria de remes que es queden degotant damunt les mans dels mariners, com si ploressin d'emoció. Allí al mig de la mar tots a l'hora entonen una salve a tota veu, units en un misticisme enternidor. Quina solemnitat! Quina devoció tant excelsa! cap mur de temple, ni cap muntanya fa tornaveu a la pregaria: mar, cel, terra llunyanà i una salve que neix com un perfum de Maig.

I altre cop torna a avançar la processó més bella. No se sent cap trepig, ni es veu pluja de ginesta. Les gotes de cera que cauen a l'aigua se converteixen en petits navilis que giravolten amb els remolins i l'escuma que fan els remes que's mouen acompassats, majestuosos, tots a l'horça, com una mena d'*armats* de mar. No es veu la gentada encuriosida, ni'ls balcons i finestres amb cobrellits i flors. La natura augusta és l'única que s'ho mira joiosa i resplendent: les roques s'enterneixen, les ones no s'alcen per por de fer trontoll, els peixos no s'allunyen adalerats com sempre, i mentres la música se perd en l'infinit i el perfum de l'encens se confon amb la flaira del mar, les oracions en l'ample espai, puguen sobiranes fins el mateix cel.

El vent que hi passa és feble, com si anés de puntetes. Els penons i banderes onegen com les veles llatines enlairades al cim dels arbres enserats. Els ciris s'apaguen i la cera esdevé rígida i freda com un cadavre. Lo que tot l'any roman a la foscuria freda de l'església, reb avui l'aire ubriagador del mar plè de perfums i vida. Les reliquies de la Santa que du devotament el Sr. Rector deuen sentir una mena de alè de vida, com la que sentiràn els cossos el jorn solemniat de la resurrecció.

La costa és piadosa; si una pluja hi hagués, en les roques les reliquies trobarien un sagrari on per encens hi creixen els fonolls marins. La platja de Fanals a mig camí tant blanca i tant llisa apar un altar de carrer, amb les tovalles noves, posat allí per a deixar el reliquiari i entonar uns salms. La torre-atelaia, que'ls moros van deixar mig partida, com un abet futejat del llamp, s'alça damunt les roques com un ferit de la guerra que boi morint-se es posa dret davant nostre Amo.

Ja es veu la capella de Santa Cristina entre verdors d'atapada boscuria. Mireu que gentil i blanca i enlluernadora com una nena que fa la primera comunió acompanyada dels jaïos: el pi centenari, els xiprers envellits! les roques immortals!

Mireu-la, quina majestat té damunt la mar. Quan l'onada arriba als seus peus escumejanta i boja de vanitat, li fa un acatament, s'ajup com una fera poruga i mor de penediment rodolant damunt els trucs! Els jorns de bonança quan les estrelles coronen la Santa i la nit ho embolcalha tot, i la aigua beneida plena de quietut no enmiralla l'ambient; l'Imatge miraculosa deu passar el Rosari en la solitud de la seva ermita... i la mar rítmicament deu respondre a la lletania. Cada ona arriba de lluny per dir morolanta: *ora pro nobis*.

Dels pobles veïns i fins de ciutats llunyanes hi arriba gent amb embarcacions i veïcols. Fora els de Lloret, els blanencs són els que tenen el viatge més curt. Passada la punta de Santa Agna tot terra, terra, és un enfilall d'encants. Mireu el Convent del d'una roca llisa com un mur de castell. Les roques que adormides jeuen al fons, semblen cadavres de lluitadors caiguts en el fosso. Tot seguit se passa davant de Sant *Francisco* amb sa capella arraulida, bruna i silenciosa sempre, té un posat de captaire que arriba al cor. Quina humilitat! son cloquer enmudit enyora la campana. La casa, plora l'ermità. El Sant espera les oracions dels homes. Corcat i envellit encara resta dret dalt del altar... no vol reposar! Tant ferma hagués estat l'estimació dels homes. Ningú no hi entra. La porta roman eternament tancada. Una abella botzinant hi vola i una aranya teixeix entre els pals de la barana del chor. La picça, com un ull agònic, no enmiralla res. I en l'ambient se sent una enyorança tant intensa del encens, les canturies, les súplices i prometenses que un jorn compadides, hi tornaràn radiants les claretats divinals.

La platja dels trucs petita i amagada plena de pedres rodones, blanques i llises com un munt de cranis que les ones han deixat. La roca buida que a cada cop de mar retruny paorosament com ho faria una campana submergida. Una pedra dreta en forma de mitra, damunt d'una roca, sembla posada allí com una estàtua que remata la tomba d'un marí immortal.

El cantó de ponent de la platja gran de Santa Cristina és curull d'embarcacions lligades per popa amb un ruixó que enclava l'upa a la sorra del fons i per proa, amb una corda lligada a un rem o una estaca. Avui com és festa les entenes duen banderes, les veles són noves i els gussis pintats de nou. Tothom espera la processó per mar. Aquí i enllà entre les roques i en el pinar neixen fogaines, quatre pedres, un xic de llenya, i una cassola. En Cuca com cada any fa l'arròs on hi posa tot el classicisme del seu art culinari. En Pep barber fa el senyor cercant quelcom per a obrir una llauana de pinya de Amèrica en conserva. Un noi foraster tot blanc no gosa seure per no arrugar-se la vestidura de paper de barba i mira de tant en tant pel *viseur* de la càmera sense fer cap fotografia. La noia presumida dibuixa en la sorra fent-se distreta envers les paraules que li diu un joivenc enamorat. Un *americano* troba que tot triga i fa una bacaina per a rescabalar la són perduda. Un estol de nois peu descalços van per les roques perseguint cranis i arrancant pardilles entre les algues marines que a cada ona fan un moviment com de desmai.

—Ja venen! ja venen! — fa una veu de noia dalt d'una roca.

—*Burangú*, para ment, que cauràs — repren sa mare mal fiada.

El vell marí estira la ullera de llarga vista que té de quan navegaba i diu solemniament:

—Ja's veuen!

I per la platja passa una esgarrifança de alegria; passa un oratjol de felicitat que sotsmou els cors.

All fluny es veuen vuit puntets negres damunt la mar d'argent.

—Veni aquí que's tot plè de bonic...

—Jo ja les conto! Sant Roc, Sant Tem, Sant Antoni, Sant Pau, Sant Isidro, La Reliquia, Les obreres.

—Ara! Ara!

Les Llaguts de la processó, fent proba a la platja s'arregleren i s'aturen. Els remers amb samarreta blanca, apuntalen el peu al banc, agafen amb follia el rem que empunyen i tots a l'una es posen a bogar amb tota força i a cada cop de rem, les testes, les banderes i fins les reliquies se tiren enrera. Fornits i braus, boguen amb deliri mentres la música omple l'espai. Quina remor, quina cridoria, quanta blancor d'escuma, quin sol tant esplendent i quina emoció tant colpidora!

Tothom avença cap als romponents: tots els ulls cerquen la quilla que en la heroica regata besi primer la sorra.

—Amorra, amorra sa Reliquia!

—Sant Tem! Sant Tem!

—D'on són, de Lloret o Blanes?

—Visca Santa Cristina!

Totes les proes s'han enfilat en la sorra humida i allí resten enclavades. Els remers com l'ala d'una au ferida cauen per babor i estribor entre els crits triomfants dels mariners i el poble. Mentres els remers respiren fadigats, baixen, sortejant les onades, els clergues, els obrers, l'ajuntament i en la platja se forma la professó. Entre liris de flaire penetrant i les mirades de la gentada passen les reliquies de la Santa. Van cap a la capella al sò de la música i les campanes, del ventet alegroi i la remor de les ones. Van per una pujada tant dreta que sembla que porti al cel. I s'amaguen sota el brançatge de la boscuria, tàlem sublim que ha brodat la natura sentint la joia de la primavera.

Llavors se diu l'ofici amb ses canturies i després altre cop en professó cap a Lloret on fan altre regata davant del poble qui's espera.

En la plaça de l'ermita no hi cab ningú més, quin rebombori; els hostalers i ermitants no s'entenen, tothom vol ésser servit per a menjar qualque cosa. Uns s'encaminen a trobar els que pel bosc estàn preparant la minestra. Altres marxen: nosaltres, abans de pendre comiat, entrarem a encomenar-nos a la Santa de la Costa llevantina.

Santa Cristina augusta, vos que us esteu ran de la mar! Santa Cristina gloriosa que teniu l'altar de marbre! Feu-nos forts davant del vent, deu-nos claror en les boirades. Sigau-nos estel de guiatge quan en la tenebror cerquem la via. Sigueu la sort dels que som pobrets remitgers. Sigueu la patrona eterna de nostres embarcacions en dies de foll temperi i de mala temptació.

Que vostre imatge es reflexi fins el lluny... fins els mars de més enllà. Llavors sereu coneguda, i neixeràn processons de pregaries, prometenses y presents. Veureu atancar-se damunt la blavor entre'ls blancalls de l'escuma, una munió de veles llamines, com un estol de caputxes de vellets matinals. Que tot el món vos acati com la princesa de la mar.

Santa Cristina miraculosa, que ampareu els navegants! mireu are cap a terra, com pedida i benevolent i veureu els vaixells de nostres cors, mig romputs, sense acalams, sense remers i tant curulls de miseria! Arrieu

les nostres veles quan flamegin pels viratges de la maldat. Lliureu-nos de les onades que també s'alcen en terra. Feu que proba a vent, s'aguanti nostre esperit plè de virtut. Que les àncores no llaurin enfont del rocam sinistre. I quan la mort truqui a casa, Santa Cristina immortal! feu que una ventada amorosa ens dugui al cel a seguir-hi per sempre la vostra processó per mar!

J. ROIG

Biblioteca "Illes d'Or"

La més selecta de les Biblioteques literaries

1 pta. el volum

Les illes d'Or.—de F. Mistral (trad. Maria Antonia Salvà).

Vida al pas.—Per Joan Maragall.

Somnis.—per Guerau de Liost.

La Merla.—per Josep Lleonart.

Se troben de venda a la Casa Luis Gili, Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

Un llibre d'Historia

«LOS ESPAÑOLES EN LA REVOLUCION FRANCESA», de Miguel S. Oliver Biblioteca *Renacimiento*. Madrid.

Diu En M. S. Oliver que Espanya sembla no haver sentit com altres pobles d'Europa la curiositat que mogué a escriure sobre la Revolució francesa. Espanya fou un refugi per als emigrats, i d'Europa sortiren alguns homes que intervingueren o presenciaren aquell intens moviment de transformació social i política. Els documents on l'impressió que degueren produir els sucesos en els qui en foren testimonis o en sabien les noves, són ben pocs, i l'influència que tingueren immediatament en les intel·ligències no pot registrar-se en llibres de memòries o en reculls epistolars. Quin reflex encengué en la sensibilitat ibèrica la Revolució en cadascuna de les seves fases succesives? Determinar la força i extensió d'aquest reflex és per a un investigador, tasca poc abundosa en referències vives, en documents que ajuntin la valua de la sinceritat a la garantia del seny en son autor o trasmisor. Es condició de la Historia el ser un esforç per reduir el marge d'incertitut en les coses passades, el no poder oferir gairebé mai les donades exactes que són el fonament d'altres ciències. La verificació de la hipòtesi és en la Historia més difícil i menys segura, i sense la crítica que vé a donar-li el mètode i el criteri, fóra un domini de l'imaginació més aviat que una ensenyança de les realitats hagudes.

En M. S. Oliver, al empendre el treball de reconstitució de la sensibilitat espanyola en el període de la Revolució francesa,

per l'influència que hi en podia arribar, no ha oblidat en cap moment la missió que escau a l'historiador d'interpretar els fets i lo que d'ells han dit els homes per a atancar-se a la llur exacta relació. Els fets dels quals en queda la memòria i que han arribat fins a nosaltres per via dels resums històrics o pel camí de les particulars referències cada dia més abundoses, són sempre una síntesi de la qual no podem destriar bona part dels elements que la formaren. Ja's diu que la millor part de la Historia és perduda per a sempre. L'anàlisi dels fets sols pot acomplir-se parcialment. No coneixem els homes que obraren sinó la opinió que d'ells tenien altres homes, i lo que dona a l'historiador un valor equivalent al de l'art pur és la seva penetració de la realitat per finesa de percepció psicològica. Reconstituint la psicologia dels individus, se té noció de la sensibilitat d'un poble en un temps de la Historia. Era així com Carlyle distingia en la Historia, l'artista i el treballador. Hi ha homes que no pensen en el conjunt, ni en tenen una idea justa, com n'hi han altres que saben que sols en el conjunt se pot conèixer la porció. En M. S. Oliver, qui té una ample i clara coneixença de l'evolució del segle XIX i dels elements que el generaren, al fer treball parcial, a l'estudiar-ne els moments obscurs, és guiat per l'idea del conjunt, i la seva és tasca d'artista; i la seva obra, obra llatina: limitada, acabada, polida.

En M. S. Oliver ha realitzat una tasca do-

ble, amb les seves «Notes històriques sobre Catalunya en temps de la Revolució francesa», la primera serie de les quals se publicaren en l'Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans, (1911-1912), descriu el reflex que la Revolució tingué a Catalunya, des de la proclamació d'En Carles IV, l'any 1788, fins a la guerra del Roselló, quan se formà a Barcelona el Còs de voluntaris, i l'avantguardia de l'exèrcit manada per un català, el mariscal Escofet, atravessava el Coll de Portús, i entrava a França. Are, amb la serie de monografies que publica la casa editorial «Renacimiento», amb el títol de «Los españoles en la Revolución francesa», En M. S. Oliver fa tasca d'historiador també, però de tota una altre naturalesa. Mes que estudiar aquell reflex que la Revolució havia d'encendre en la colectivitat, en la opinió dels polítics i en l'esperit del poble, lo que fa és una reconstitució minuciosa i lenta d'alguns casos d'intervenció de gent espanyola en la vida francesa i de la manera com la Revolució fou coneguda pels espanyols. Així en el «Viaje a Francia en 1792», l'autor reconstitueix gairebé día per día l'itinerari i la estada de Leandre Fernández de Moratín, per terres franceses, des el 6 de Maig de 1792 en que el poeta prengué la diligència de Bayona fins el 23 d'Agost del 93 en que pogué deixar París en revolta. Devall el títol de «Un grande de España terrorista», s'hi descriu l'espectacle que ofereix un noble andaluc, Andreu María de Guzmán, qui fou amic de Marat, intervingué en la lluita entre els girondins i els de la «Muntanya», fou un dels agitadors més actius del Palais-Royal, i un dels nou membres del Comitè que dirigí el moviment contra la Gironda, fent tocar les campanes de Nôtre-Dame com senyal de la insurrecció, i morí en la Guillotina amb Danton i Desmoulins.

Les altres dues monografies d'aquesta serie, tenen un altre caràcter. L'una, sobre la poesia espanyola i la Revolució, és una curiosíssima reunió de documents on la Revolució hi apareix com a tema líric. L'altre, és un exemple de l'antic periodisme; se refereix a la publicació de la nova de la mort de Robespierre i de l'acabament del terror, en el «Diario de Barcelona». En el darrer terç del sigle XVIII, els periòdics o eren oficials o bé estaven sotesos a una estreta censura. El govern de Madrid s'esforçà, des de els començos de la Revolució, en tancar totes les portes de la pública informació proibint se publicuessin les noves que per vies particulars podien arribar dels fets que s'esdevenien a França. Malgrat això, per conductes diferents, pels emigrats o pels agents dels clubs de París, les noves corrien. No podien emperò obrar sobre les masses la sugestió forta i directa que avui dia és possible a la publicitat. Aquesta clandestinitat de tota nova o publicació que's referís a la Revolució o als seus homes, és paral·lela a la manca de comentari públic. Rès deien els

periòdics. Poc podien dir-ne els escriptors de l'època. Sols una que altre alusió a les revoltes, i després, a la commoció que hagué de promoure la mort de Lluís XVI.

Per a aquesta tasca, En M. S. Oliver ha reunit les fonts històriques més diverses i n'ha extret no sols la donada material, concreta de la data i del nom, del fet i de les relacions recullides, sinó que ha sabut trobar-hi les donades immaterials, les que neixen de l'interpretació dels fets i dels comentaris dels altres sobre els fets històrics, i són la clau que els hi dóna a través del temps que passa, una explicació que no rau en les paraules i que no més la intel·ligència afinaada sab cullir. Obres voluminoses, com la «Histoire parlementaire de la Revolution française» de Buchez i Roux; obres que tracten de la Revolució en els seus aspectes i caients generals, com la d'En Mortimer-Ternaux sobre el Terror, o els «Tableaux de la Revolution française» de A. Schmidt, o que estudien un aspecte parcial com l'obra d'En Tiersot sobre les festes i els cants de la Revolució; repertoris generals, com el Butlletí del «Tribunal Revolutionaire»; periòdics, com el «Diario de Barcelona», la «Gaceta» o el «Moniteur», memories, arxius, col·leccions de correspondència, tot ha estat examinat per En M. S. Oliver per a preparar el seu treball de reconstitució.

En aquests treballs històrics s'examinen, doncs, aspectes parcials d'una formidable desplaçament de valors socials. Dè la Reforma, rès havia produït una alteració tan forta de l'ordre establert. La literatura sobre la Revolució, per la seva proximitat, és de

una multiplicitat de temes, de tendències i de mètodes major que cap altre: és una línia que no's tancarà mai. En M. S. Oliver ha fet la seva contribució a n'aquesta literatura en un espai que restava verge gairebé: l'estat d'Espanya en tot el temps que va des de la obertura dels *Estats Generals* fins el Directori, quan una reacció s'era feta en la consciència dels espanyols, malgrat que la majoria no hagués tingut mai una visió completa de la Revolució. Essent tasca de detall, de recerca lenta, de difícil depuració i poc donada a una anàlisi total, la tasca d'en Santos Oliver té, abans que tot, el valor de haver juntat en cada full del llibre tots els fills de la troca, donant als episodis, a les anècdotes, a les donades de detall el seu lloc en la severa ordenació dels fets, trama de la Historia. No són clarors disperses, vesllumades a l'atzar de l'investigació, sinó clarors que's concentren i fan sentir al llegidor del llibre la vibració propera, com si fos present, de les accions humanes. Per la força de l'evolució ens atancem al temps mort, i així podem tenir de les coses passades un clar coneixement.

ALEXANDRE PLANA

RON BACARDI

OBRA NOVA

LA PARAULA EN EL VENT

per JOSEP CARNER

Preu: 5 pessetes

Dipòsit: Lluís Gili, Clarís, 82

Histories extraordinaries d'Edgar A. Poe

El poder de les paraules

Oinos.—Perdona, Agathos, la feblesa de un esperit tot just revestit de immortalitat.

Agathos.—Tu no has dit res, Oinos meu, que n'hagis de demanar perdó. La coneixença no és una cosa de intuïció, àdhuc ni aquí. En quant a la saviesa, demana lliurement als àngels, que et sigui donada!

Oinos.—Però en aquesta existencia jo somiava que fóra totduna coneixent de totes les coses, i així totduna benhaurat en coneixer-ho tot.

Agathos.—Ah, no és pas en la ciencia la benhaurança, sinó en l'adquisició de la ciencia! En saber per sempre, som per

sempre beats; però saber-ho tot, fóra la damnació de un dimoni.

Oinos.—Però l'Altíssim no coneix totes les coses?

Agathos.—Aquesta (per tal com ell és el Molt-Benaurat) cal que sigui encara la única cosa inconeguda àdhuc a ell mateix.

Oinos.—Però, essent així que cada hora creix la nostra coneixença, no hauràn de esser nos a la fi conegudes totes les coses?

Agathos.—Guaita avall dins les llunyanies de l'abís!—Que el teu esguard s'esforci per penetrar aquestes innombrables perspectives d'estrelles, mentres

nosaltres llisquem lentament a través, així—i així—i així! La mateixa visió espiritual no és absolutament deturada pels murs d'or circulars de l'univers?—aquests murs fets de miríades de còrsos relluents que el simple nombre fón en una unitat?

Oinos.—Jo percebeixo clarament que l'infinit de la matèria no és cap somni.

Agathos.—No hi ha cap somni en l'Edem—però aquí és revelat que, d'aquest infinit de matèria, l'única destinació és oferir infinites déus, on l'ànima pugui alleujar la set de *conèixer* qui és en ella eternament inextingible—per tal com extingir la fóra per l'ànima l'anoreament d'ella mateixa. Interroga'ns doncs, *Oinos* meu, lliurement i sense por. Vine! deixarem a l'esquerra la esclatant harmonia de les Plèiades, i anirem a abatre'ns lluny de la munió dins les prades estrellades, enllà de l'Orió, on, en comptes de pensaments, i violes, i trinitaries, hi han jaços de sols triples i tricolors.

Oinos.—I ara, *Agathos*, tot avençant, instrueix-me!—parla'm en el tó familiar de la terra! jo no he comprès això que tu suara em suggeries, dels modes o els mètodes d'això que quan èrem mortals anomenàvem Creació. Vols dir que el Creador no és Deu?

Agathos.—Vull dir que la Divinitat no crea.

Oinos.—Explica't!

Agathos.—En el començament, ella ha creat. Les criatures—això qui apareix com creat—qui ara arreu de l'univers emergeixen continuament a l'existència, no poden ser considerades més que com resultats mediats o indirectes, i no com directes o immediats, del Diví poder creador.

Oinos.—Entre'ls homes, *Agathos* meu, aquesta idea fóra considerada herètica en extrem.

Agathos.—Entre'ls àngels, *Oinos* meu, és simplement vista com una veritat.

Oinos.—Jo puc compendre't en tant que vulguis dir—que certes operacions d'això que anomenem Natura, o lleis naturals, donaràn, sota certes condicions, naixença a això qui té l'apariència completa de creació. Poc abans de la final destrucció de la terra, hi hagueren, jo recordo, moltes experiències, ben reeixides, que alguns filòsops foren bastant febles per designar amb el nom de creació d'animàlcus.

Agathos.—Els casos de que parlès, eren, en realitat, exemples de creació secundària,—de la *scla* especie de creació qui mai hagi estat d'ençà que la paraula primera ha donat existència a la primera llei.

Oinos.—Els mons estrellats qui de dins l'abis del no-ser esclaten cada hora dins els cels—no són aquests astres, *Agathos*, l'obra immediata de la mà del Rei?

Agathos.—Jo vull basquejar-me, *Oinos* meu, per menar-te pás a pás, a al concepció que em proposo. Tu sabs bé

que, així com cap pensament no pot perdre's, tampoc cap acte no és sense un resultat infinit. Moviem les nostres mans, per exemple, quan èrem habitants de la terra, i en fer-ho causàvem una vibració a l'atmòsfera qui la cenyia. Aquesta vibració s'extenia indefinidament fins a donar impuls a cada partícula de l'aire de la terra, el qual, des d'aquest moment, *i per sempre*, era posat en moviment per aquesta sola acció de la mà. Els matemàtics del nostre globe coneixien bé aquest fet. Els efectes especials obrats en el flúid per impulsos especials, foren l'objecte de un càlcul exacte,—de manera que esdevingué fàcil determinar en quin període precis un impuls de una extensió donada faria el tom de la esfera i influiria (per sempre) cada àtom de l'atmòsfera circumambient. Per un càlcul retrògrad, no trobaren dificultat, per determinar, donat un efecte, sota condicions conegudes, la valor de l'impuls original. Aleshores els matemàtics qui veieren que els resultats de un impuls donat eren absolutament sense fi—i qui veieren que una part d'aquests resultats podia ser rigorosament resseguida per via de l'anàlisi algebàic—qui veieren també, la facilitat del càlcul retrògrad,—aquests homes compregueren ensems que aquesta especie d'anàlisi contenia, així mateix, un poder de progrés indefinit—que no hi havien límits concebibles al seu avenç i aplicabilitat, salvant dins l'intel·ligència mateixa del qui l'havia empesa o aplicada. Però, arribats en aquest punt, els nostres matemàtics es deturaren.

Oinos.—I perquè, *Agathos*, haurien anat més lluny?

Agathos.—Perquè enllà hi havien algunes consideracions de un pregón interès. Era deduible d'allò que coneixien, que per un ésser de infinita comprensió,—un ésser per qui la perfecció de l'anàlisi algebàic fos desvelada—no hi hauria cap dificultat en resseguir cada impuls donat a l'aire—i per l'aire transmès a l'èter—fins a les més remotes repercussions en qualsevol època infinitament remota. Es en efecte demostrable que cada impuls d'aquesta mena donat a l'aire deù, a la fi, obrar sobre cada cosa individual qui existeix dins l'univers;—i l'ésser de infinita com-

prensió—l'ésser que nosaltres hem imaginat—podria seguir les ondulacions llunyanes de l'impuls—seguir-les enllà i sempre enllà en les llurs influències sobre totes les partícules de la matèria—enllà i sempre enllà en les llurs modificacions de velles formes—o bé, en altres mots, *en la llur creació de noves*—fins que les veies rompre's—ineficaces a la fi, contra el trone de la Divinitat. I no solament un tal ésser podria fer això, però si en qualsevol època un resultat donat se li era ofert—si una d'aquestes innombrables cometes, per exemple, era presentada a la seva inspecció—ell podria sense cap dificultat determinar per l'anàlisi retrògrad, a quin impuls original era degut. Aquest poder de retrogradació en la seva plenitud i perfecció absolutes,—aquesta facultat de referir, en totes les èpoques, tots els efectes a totes les causes—és evidentment la prerogativa de la Divinitat sola;—però en cada grau de l'escala, fins a arràn mateix de la perfecció absoluta, és el mateix poder exercit per tota la host de les intel·ligències Angèliques.

Oinos.—Però tu parles merament de impulsos impresos a l'aire.

Agathos.—En parlar de l'aire, jo em referia solament a la terra; però la proposició general comprèn els impulsos donats a l'èter—el qual, per tal com penetra, i penetra sol tot espai, és així el gran *medium* de creació.

Oinos.—Aleshores tot moviment, de qualsevol natura que sigui, crea?

Agathos.—Deu: però una vera filosofia ens ha ensenyat fa molt de temps que la font de tot moviment és el pensament—i la font de tot pensament és...—

Oinos.—Deu.

Agathos.—Jo t'he parlat, *Oinos*, com a un fill d'aqueixa bella Terra que és afinada darrerament—dels impulsos produïts dins l'atmòsfera de la Terra.

Oinos.—Oi.

Agathos.—I mentres jo et parlava així, no ha travessat el teu esperit algun pensament del poder físic de les paraules? No és cada paraula un impuls sobre l'aire?

Oinos.—Però perquè plores, *Agathos*—i perquè, o perquè les teves ales es decandeixen mentres planem per damunt d'aquesta bella estrella—la més verda i

AGUA

MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.   Diplomas y medallas de Oro

— PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO —

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago é intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.— Como garantía de legitimidad, zigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del **Dr. Llorach**, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES

Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua RUBINAT-LLORACH

no obstant la més terrible de totes les que hem encontrades en el nostre vol? Les seves flors brillants semblen un somni feèric—però els séus volcans ferotges, les passions de un cor avalotat.

Agathos.—Ho són!—ho són! Aqueixa estranya estrella—ara fa tres centuries — amb les mans crispades i els ulls

rajant, als peus de la meva amada—jo la he proferida a la vida amb unes quantes frases apassionades. Les seves flors brillants són els més cars de tots els somnis no realitzats, i els séus volcans enfurits són les passions del més turbulent i el més profà dels cors.

trad. C. R. B.

Per la nostra Escena

El sentit nacional

No fa gaire temps va fundar-se a Barcelona una associació per al foment de l'art dramàtica nacional. A hores d'ara ja'n tenim una altra a punt d'ametlla. Vetaquí un fet satisfactori que'ns prova palesament l'eficàcia que té sempre a casa nostra el sentit de l'emulació. La llàstima és que an aquests moviments generosos dels amants del teatre, no s'hi acobli el públic, l'assistència del qual als espectacles nostres hauria de ésser estimulada per tots els medis. Començant, sempre que fos possible, naturalment, per no exigir d'ell sacrificis actius desmesurats. Perquè, si bé en el cas nostre s'ha de comptar amb el factor patriotisme, tampoc no cal fiarse'n amb exsés.

El fi primordial del teatre és estat, és i serà mentres el cinematògraf li deixi un alé de vida, proporcionar a les generacions un esplai honest. Ja sé que té molts partidaris la teoria de la deshonestetat en l'esplai, però això no té res que veure amb el punt de vista estètic, que és l'únic que mereix interessar-nos. Com no hi té res que veure, tampoc, la teoria contrària, ço és, la de l'aburrimient trascendental que tantes angunies ens costa.

Doncs si el teatre és un esplai, hem de començar per fer-lo agradós i avinent. El cas de l'Antoine, abandonant el camp després de llargs anys d'infructuosa brega, gloriosament vençut per la circumstancia gairebé única d'ésser l'Odeon situat dins un barri pel qual el *tout Paris* sent escassa predilecció a esgarriar-se, hauria de servir-nos de profitós exemple. Un teatre escèntric és apte a tot estirar per realitzar-hi una provatura entre gents iniciades. Però així que l'intitució a la qual dediquen aquestes llurs esforços necessita l'escalf de la multitud, no hi ha més solució

que canviar de casa, triant la en lloc de fàcil accés pel major nombre possible de ciutadans i dotant-la d'aquell confort que, fent-ne l'estada agradable, dóna a les persones de modest cabal l'il·lusió d'un benestar que no disfruten en la vida íntima i priva a les millor acostumades d'enyorar l'interior que han deixat desert per unes hores. L'espectador que, per anar al teatre, ha hagut de sopar depressa i corrent, sofrir empentes i trepitjades per pujar al tramvia i fer en aquest un trajecte de mitja hora o tres quarts amb la protesta activa o passiva de la senyora, que hauria preferit no allunyar-se en tanta de manera i que, com qui no hi toca—i tocant-hi generalment—formula en veu més baixa o més alta funestos vaticinis sobre la possibilitat de tornar a peu, ja farà prou si troba discreta l'obra i soportables els actors, encara que l'obra sigui la millor del geni més extraordinari i cada actor un Irving. (Dic Irving referint-me al difunt, perquè, no havent-lo conegut vos que'm lligiu ni jo que us parlo, tenim molt de guanyat per no discrepar d'opinió al considerar insuperable el seu talent).

Val a dir, emperò, que tampoc no tenim entre els comedians gaires Irvings ni entre els autors massa Shakespeares. Pel que toca als autors i suprimint el mer aficionat que firma i que no té més remei que donar-los a tots en general el senyoriu que els pertoca, jo sols ne conec un al qual els seus companys més de fadigues que de glories no puguin tractar de tu. Els altres, malgrat les categories convencionals que les circumstancies han establert, poden tutejar-se entre ells sense cap llei d'escrúpols ni el més petit mancament a la justícia. Amb la qual cosa no entenc significar que cregui necessaria l'existència d'uns

quants genis per assegurar la del nostre teatre. El francès, per exemple, no'n té pas cap avui per avui; i no obstant, bé's parla de teatre francès. Però si en el teatre francès no hi ha genis individuals, hi ha en canvi el geni col·lectiu que ajunta els més diversos elements en un esforç comú. I entre aqueixos elements hi compta, com és natural, els actors; i geni col·lectiu és, en el cas de França, sinònim d'esperit nacional; i l'esperit nacional, com a sentiment col·lectiu, mai no l'he sabut veure en el nostre teatre. Se n'han sentit empesos alguns autors, escassos actors i una o dues empreses circumstancials, però mai no ha arribat a informar el conjunt, mai no n'ha estat saturada l'obra de la comunitat. No fa pas molts anys que, en plena temporada de teatre català, varen sortir en certes eleccions de l'escenari de Romea més vots per En Lerroux, representant de l'anti catalanisme més furiat, que pels estols patriòtics que lluitaven contra d'ell en nom de Catalunya. La qual cosa no impedí que, quan la temporada anà de mal borràs, els mateixos que amb el seu vot havien fet traïció a la terra, fulminessin malediccions contra la passivitat dels catalanistes davant les traduccions en català relatiu que constituïen el repertori de la temporada. I consti una vegada més que el que firma no és enemic sistemàtic de les traduccions, sinó que les creu útils i àdhuc necessàries sempre que obeeixin a un depurat sentit de relació i siguin fetes amb un alt criteri literari. Cabalment és deria seva la de què una de les obres més patriòtiques que's puguin acomplir respecte del teatre, és la de incorporar al nostre repertori, per educació del públic, dels comedians i dels autors mateixos, totes les produccions de altre temps i d'altres països que representin un valor positiu.

Però aqueixa obra cal dur-la a bon terme sense oblidar per un moment el sentit nacional que ha de presidir tots els esforços dels que intervinguin en la marxa del nostre teatre. Per això no'ns cansarem mai d'insistir sobre la necessitat de que figuri com a condició previa per adquirir el títol d'actor català, el coneixement de la historia de Catalunya, almenys en les seves línies essencials. Sols aquest coneixement, completat per un bon bany de teoria nacionalista, que poden donar-se ells mateixos en les aigües pures de *La Nacionalitat Catalana*, obra insigne del qui és mestre meu en tot ho és de tots en la altíssima ciencia de

ROYAL

◆ Cada tarda Tè-concert ◆ Souper-concert a la sortida dels teatres ◆

RESTAURANT * Menú des de 5 pessetes

Rambla dels Estudis, núm. 8

El Saló més elegant de Barcelona per banquetes i lunches

reconstruir la patria, donarà a llur actuació el sentit de sacerdoci que li cal per assegurar-ne l'eficàcia.

Crec, doncs, que és de necessitat absoluta, ineludible, que els homes que presideixen els destins de l'Escola Catalana d'art dramàtica se preocupin d'inculcar als deixebles l'esperit nacional. Finalitat que conseguiran fàcilment amb tal que ells mateixos se'n sentin posseïts, cosa sobre la qual ningú té dret a manifestar dubtes.

Ara que van de bo els treballs per construir l'edifici que ha d'hostatjar el nostre teatre és hora de pensar seriosament en el caràcter nacional que ha de tenir la institució. I no parlo sols dels mediants, sinó de tots i cada un dels

factors que intervinguin directament o indirecta en empresa tan extraordinària. Perquè sols obeïnt a un pregó sentit nacional se faràn les coses de manera digna, assegurant la subsistència i per tant el major grau de perfecció a tots ells. Del contrari, quan tindriem la gavia ens fugirien els ocells. I aleshores hauriem treballat pel diable.

El moment és decisiu i cal aprofitar-lo. Com més energies se posin en encomanar a l'institució del nostre teatre l'esperit renaixent del nostre poble, més se n'assegurarà l'avenir. En canvi, si s'oblida una cosa tan essencial, se'n farà inevitable la ruïna.

J. MORATÓ.

De la Premsa

Espanya al sol

Creo que es la traducció més aproximada de lo que los ingleses llaman *Sunny Spain*. Llegáis a Londres y es una de las primeras cosas que cosquillean en vuestra curiosidad de españoles: un cromó con una mujer sevillana, larga, flexible, zuloaguesca; llevando en alto, por encima de la enorme peineta de carey, la mantilla clásica; y por debajo de la mantilla, muy largos y retorcidos sobre las sienes, los rizos de moda. Y luego un adjetivo y un nombre: *Sunny Spain*, y acaso una explicación, junto al pie de imprenta, que puede emocionaros: *General Dancing in the Welcome Club during Tea and Dinner*.

«Espanya ameniza los tés y las cenas de los ingleses alegres» pensáis: ¿No será eso la *Sunny Spain*?

No es eso. Ya sabéis que en Londres se ha hecho una exposición de turismo, por iniciativa del marqués de la Vega-Inclán y con la protección de S. M. don Alfonso XIII. El marqués es hombre de gusto artístico y de patriotismo acendrado: en Toledo hemos visto la *Casa del Greco*, que es un acierto del marqués y un lugar obligado de peregrinación para el turista que ama la España del Arte y de la Historia. En Londres quiso el marqués llamar la atención de los ingleses hacia nuestra vida pintoresca y organizó la *Sunny Spain*. «¿Espanya al sol? os preguntáis. ¿La habrán puesto a secar en un tendedero?»

Lo del sol es un decir, es para *apatar* a los londinenses, que aman de España el sol precisamente. Pero aquel trozo de vida española transportado más allá del canal de la Mancha, está a la sombra. Figuraos un pabellón de nuestro *Saturno Park*, un pabellón grande; dentro del pabellón, sobre un tablado y ante un telón de fondo donde se pintaron la silueta del palacio real y la Cibeles, una

estudiantina cordobesa toca el paso-doble *Gallito* y *hundreds of Spanish dancers* (digámoslo en ingles) bailan boleros, jotas, garrotines, gallegadas y demás danzas típicas de esta tierras. Es una jácara ilustrada con cuadros vivos. Y fuera, el tobogán, las montañas rusas, los columpios y la plataforma de la risa.

Aquel parque de atracciones tiene algo de la feria de Neully. En una gran barraca, España; en otra más pequeña, media docena de indios que se comen los conejos crudos, y en otra un señor que levanta cincuenta kilos a pulso, y en otra una gitana de Montmartre que echa las cartas. Y en francés y en inglés os dicen desde cada puerta los payasos, los atletas, los indios, las gitanas: «¡Pasen, señores, pasen! Sólo vale seis peniques la entrada. ¡El fenómeno más grande del mundo! ¡Adentro! ¡Adentro!»

Os acercáis a una compatriota, una maragata que viste jubón de seda negra y mantelleta con bordados rojos; lleva pañuelo en la cabeza y calza zapatos de oreja sobre la media blanca. Os habla por señas y os entrega un programa. Es una mujer castiza, morena, fea, burda, arrancada del riñón de Maragatería.—¿Qué, no bailas tú, mozuca?—Ahora no; aluego.—¿Y por dónde se entra en la exposición?—Hay que subir por aquel pasal y aluego embajo se encuentra.—¿Hay aquí muchos españoles, eh?—Muchos.—¿Y flores?—Las flores son caras en esta tierra de ingleses y mejor prefiero yo las de León de agavanzo y de tomillana.—

Y suspira la moza por su patria, acaso también por su nombre, y por sus padres y por el pomar de su huerto. Convenimos con el marqués de la Vega-Inclán que los tipos expuestos en la *Sunny Spain* son escogidos, habiéndose buscado, más bien que la belleza, la autenticidad de los rasgos característi-

cos. Sobre todo en las cuadrillas de maragatos, charros montañeses de Santander, valencianos y gallegos, se encuentran rústicos admirables, que interesarían extraordinariamente a un pintor artista. Pero fuera de la patria, aquella pobre gente es ridícula; aquellas figuras no tienen fondo; y el sol de España, remedado con un deplorable efecto de luz eléctrica sobre telones pintados por Amalio Fernández, es una caricatura y una deslealtad al sentimiento patriótico.

Los ingleses van todas las tardes a gastarse un chelín en la exposición española. La juerga dura desde *midday to midnight*, es decir, desde las doce del día a las doce de la noche, y aquellos compatriotas que se sienten disfrazados con sus propios vestidos, están baila que baila ante la gravedad elegante del londinés, al que no conmovería un cañonazo. ¡Toma mi vida, salac! le chilla una andaluza regordeta desde el tablado. Pero el londinés, que no acostumbra tomar nada hasta las cinco, hora del te, continúa incommovible en su silla, quizás con un *Shocking!* a flor de labio.

Y para esto salió toda aquella tropa española de su terruño, y se mandaron a Londres los famosos tapices de la toma de Argel y se subvencionó la Exposición con quinientas mil pesetas: para meter a España en una barraca de un parque de atracciones, representando el pueblo español por una cuadrilla de danzantes, unos tapices de la real casa y unos telones pintados por Amalio Fernández. Hágase aquí otro tanto con las cosas típicas de Inglaterra, y hay una reclamación diplomática.

Ahora se está instalando una galería con reproducciones fotográficas de los cuadros del Museo del Prado. Estos trabajos se llevan a cabo con mucha lentitud. Los veinte o treinta secretarios del marqués que mangleonean en la exposición están ocupadísimos en sus asuntos particulares. Preguntáis por don Fulano; don Fulano no puede recibirlos porque está merendando con *Pepa la Granadina*. Entonces queréis ver a don Zutano.—que precisamente acaba de salir con *Toñita de Cádiz* en automóvil; han ido a dar un paseo por el *Hyde Park*.—¿Y don Perengano está? preguntáis recelosos. A don Perengano le han visto *por ahí* con la *Malagueñita* y *Nena Coral*. ¡Quién sabe por dónde anda! No halláis quien pueda daros ciertos informes necesarísimos para hacer un artículo de información. La *Granadina*, *Toñita*, la *Malagueña*, la *Rubia*, la *Salerito*, la *Bizca* disponen del tiempo de los secretarios.

En la exposición española hay instalada una oficina de informaciones para viajes. Es muy natural que así sea, teniendo por objeto la exposición el fomento del turismo. Los empleados de dicha oficina son muy atentos. No hablan más que inglés ni saben nada de España; pero si queréis viajar por Suiza, por Francia, por Alemania, por Italia

y hasta per la China, os darán prospectos, postales, tarifas, tarjetas de hoteles, instrucciones preciosas. De España nada.. ¡Ah, sí! Saben algo Esperad un momento. un momento.. Y os enseñan una tricomia del atlántico *Reina Victoria*, que hace la travesía de Barcelona a Buenos Aires.

Después de todo este abandono, esa alegre vida de los empleados que cobran y se di-

vierten, ese no acabarse nunca las instalaciones y ese andar de bureo, con la Pepa y la Juana, es la nota española más exacta, más genuina, más íntima de la *Sunny Spain*. Los trapos sucios es lo que hemos puesto al sol en Inglaterra

JOSÉ ESCOFET.

De «*La Vanguardia*.»

Informació

Jocs Florals de Badalona

CONVOCATORIA: El Centre Catalanista «Gent Nova», novament convida als concouradors de les lletres catalanes a concórrer als Jocs Florals de Badalona. els quals se regiran pel següent

CARTELL:

En la propera Festa Major de Badalona, se celebrarà la poètica festa, en la qual seràn adjudicats als autors de les composicions que'n resultin guanyadores, els premis que s'expressen a continuació:

I. Flor Natural, que ofereix el Centre Catalanista «Gent Nova», s'adjudicarà a la millor composició en vers sobre tema que's deixa al bon gust i llibertat de l'autor. El que obtingui dit premi, que ho és d'honor i cortesia, deurà fer-ne present a la dama que elegeixi, la qual proclamada Reina de la Festa, entregará tots els premis als guanyadors respectius.

II. Artística Englantina que ofereix el Excm. Ajuntament d'aquesta ciutat per a adjudicar-la a la millor poesia de caràcter patriòtic o assumpte catalanesc.

III. Viola d'Argent, oferta per «Un agrupament de catòlics d'aquesta ciutat», a la millor poesia sobre tema religiós o moral.

PREMIS EXTRAORDINARIS:

IV. Dues medalles d'argent, una daurada expressament, ofertes per l'Unió Catalanista a l'autor que millor desenrotlli el següent tema: «Normes socials per al ciutadà català nacionalista».

V. Objecte d'art, ofert pel Centre de Unió Federal Nacionalista Republicana, d'aquesta ciutat, al millor «Cant a la República», que no excedeixi de vint versos.

VI. Cent pessetes, que ofereix el Centre Badaloní al millor treball festiu de tema lliure, vers o prosa.

VII. Cinc centes pessetes, que ofereix don Ignasi de Ventós-Mir al millor treball històric de valor absolut, sobre'ls orígens i fundació de Badalona.

VIII. Objecte d'art, que ofereix la Casa

Bosch i Companyia, al treball en vers o prosa de tema lliure, que'n sigui mereixedor.

IX. Cinquanta pessetes, ofertes per don Ponci Serrat a la millor biografia o notes sobresortints dels badalonins il·lustres ja morts.

X. Cinquanta pessetes ofertes per don Joan Amigó i Barriga a un treball sobresortint, de tema lliure, vers o prosa.

XI. Objecte d'art, ofert per don Enric Casas i Casals a un treball també de tema lliure, vers o prosa, que'n sigui mereixedor.

Badalona, 30 de juny de 1914.

Formen el Jurat Calificador: Josep Carner, Mestre en Gai Saber, president; A. Rovira i Virgili, Alexandre Plana, F. Sitjà i Pineda, J. Rodergas i Calmell, Jaume Pujadas i Barriga, vocals; Manuel Alcántara i Gusart, secretari.

OBSERVACIONS:

Totes les composicions deuràn ser rigorosament inèdites i escrites en català, devent-se remetre al centre Catalanista «Gent Nova», carrer d'En Lluc, 55, Badalona, per tot el dia 30 de juliol del present any, en la forma de consuetut.

El Centre «Gent Nova» se reserva la propietat de les composicions premiades per durant tot un any.

Jocs Florals de Cardona 1914

Commemorant aquesta vila el Segon Centenari de la seva heròica defensa i capitulació gloriosa en la Guerra de Sucessió, la Comissió de Festes ha cregut que rès podia contribuir tant a l'èxit de les mateixes com la celebració de un Certàmen literari; a qual fi, els VII mantenedors nomenats per a dur a bon terme l'acte esmentat, tenen l'honra de convidar als escriptors a pendre part a la noble palestra que's regirà pel següent cartell:

PREMIS

I. Flor natural: premi d'honor i cortesia que s'adjudicarà a la millor composició en vers que canti l'Amor. El qui l'obtinga deurà fer-ne present a la dama de sa elecció, qui,

proclamada Reina de la Festa des de son lloc presidencial, farà entrega dels altres premis als qui guanyadors ne sien.

II. Englantina d'argent: premi de l'Excm. Corporació Municipal a la millor poesia que canti la Patria.

III. Viola d'argent: premi del senyor Arxipreste de Cardona, doctor don Ramon Vancell, la a millor poesia que canti la Fè.

Nota: De les composicions que obtin a aquests tres premis seràn preferides, en igualtat de circumstancies, aquelles que tractin assumptes relacionats amb la vila de Cardona.

IV. Un objecte d'art: premi de l'Il·lm. doctor don Francesc Vidal i Barraquer, Bisbe de Solsona, als millors goigs a la Mare de Deu del Patrocini, Patrona de Cardona, o a Sant Celdoni i a Sant Ermenter, cossos Sants de la mateixa vila.

V. Un objecte d'art esculpit en sal: premi de l'Excm. senyor Duc de Denia i de Tarifa al millor treball científic o literari en prosa o en vers sobre les seves Salinas de Cardona.

VI. Un objecte d'art: premi de l'Excm. don Manuel Farguell, Diputat a Corts per Berga, al millor treball en vers o prosa que descriu algun fet memorable de l'història de Cardona.

VII. Un objecte d'art: premi dels Diputats Provincials per Manresa Berga, Antoni Abadal i Portella, Minoves i Anglerill i Joan Maria Roma i Comamala, sobre tema lliure.

VIII. Un objecte d'art: premi de don Joan Sala Busquets, Diputat Provincial per Sabadell, a la millor composició en prosa o vers sobre el tema «El progrés i el treball.»

IX. Un objecte d'art: premi de la societat «Casino Cardonense» sobre tema lliure.

X. Un objecte d'art: premi del «Patronat Obrer de Sant Josep», al millor treball sobre el tema «Ventatjes de l'aplicació dels capides les caixes d'estalvis a la construcció de tals cases barates, baix el punt de vista econòmic i social».

XI. Un objecte d'art: premi de la colònia cardonina de Sabadell a la millor poesia que canti «La mort de Sant Ramon Nonat al castell de Cardona.»

XII. Un objecte d'art: premi de la colònia cardonina de Barcelona a la millor poesia que canti el Forat-Micó o qualsevol tradició cardonina.

XIII. Un objecte d'art: premi de la rellotgeria Boix, de Cardona, sobre'l tema «Ventatjes del sindicat agrícola aplicat a Cardona. Esboç de reglament.»

XIV. Premi de un aimant de l'Instrucció al treball que millor desenrotlli el tema «L'escola rural. Medis per enfortir-la.»

XV. «El Pirineu Català», periòdic que's publica en la comtal vila de Ripoll donarà un premi al millor treball sobre el tema «Relacions entre Ripoll i Cardona.»

XVI Un rello'je artístic de sobre-taula: premi de la casa Jorba, de Manresa, al millor treball biogràfic sobre Mossén Joan Riba, fundador del museu de sal de Cardona, avui existent al palau bisbat de Solsona.

Condicions: Podrà concedir-se, ademés, els accésits i mencions honorífiques que'l Jurat cregui ben merescuts.

Els premis no adjudicats al propi tema podran ésser otorgats a altres treballs.

Les condicions relatives a la remesa dels treballs són les consagrades per l'ús en aquesta mena de festes

Les composicions deuràn enviar-se al Secretari del Consistori, Mossén Joan Serra i Vilaró, carrer de les Flors, número 2, Cardona, per tot el dia 20 d'agost.

La comissió de festes se reserva per un any, a contar des del dia de la celebració de l'acte, que serà el 13 de setembre, la propietat dels treballs premiats.

El Consistori estarà format pels mantenedors següents: Excm senyor don Leonci Soler i March, president; don Eduard Girbal i Jaume, don Olaguer Miró, Mossén Josep Cardona, don Emili Vallés, don Antón Busquets i Punset, vocals, i mossen Joan Serra i Vilaró, secretari—Cardona. 30 de juny de 1914.

Jocs Florals de Sans

ANY XXXVIII

En la festa literaria que's celebrarà el dia 24 d'agost prop-vinent en el Casino de Sans, s'adjudicaràn els següents

PREMIS

- I. Flor natural.—Poesía, tema lliure.
- II. Premi del Casino de Sans.—Poesía, tema lliure.
- III. Premi de l'Orfeó de Sans.—Poesía d'estil popular.
- IV. Premi de l'Ateneu « Familiar Obrera ».—Poesía (col·lecció de quadrets de muntanya).
- V. Premi del Círcol de Sans.—Poesía, tema lliure.
- VI. Premi del Centre Catòlic de Sans — Comedieta en un acte, propia per a representar-se en els Centres Catòlics; en son de fecte una poesia moral.
- VII. Premi de la Societat Catalana de Gas i Electricitat.—Poesía tema lliure
- VIII. Premi de la Diputació Provincial.—Poesía, tema lliure.
- IX. Premi del senyor marquès d'Allella.—Poesía, tema lliure.

X. Premi del senyor comte de Santa Maria de Sans —Poesía, tema lliure.

XI. Premi de don Juli Marial.—Poesía, tema lliure.

XII. Premi de don Joan Vallés i Pujals.—Poesía, tema lliure

XIII Premi de don Jacinto Laporta.—Treball literari en prosa.

XIV. Premi del senyor marquès de Camps —Poesía, tema lliure.

XV. Premi de la Junta Organitzadora.—Poesía, tema lliure.

Les composicions se enviaràn en la forma acostumada al president del Casino de Sans per tot el dia 1 d'agost.

Formen el Jurat els senyors don Manuel Folch i Torres, Mestre en Gai Saber, president; don Ramón E. Basegoda, don R. Suriñach Senties, don Joan Oller i Rabassa i don Marià Reixach, secretari.

DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per Francesc Maspons i Anglèsell. Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudencia catalana.

— Camiseria
i Corbateria

— Boqueria-32

:: BARCELONA ::

ESPECIALITAT —
en CAMISES a MIDA
GRAN BARATURA
— de PREUS

AIGUES MINERALS NATURALS
 de la
SOCIETAT ANÓNIMA
VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridèm la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i **no fonts de origen**.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: **RAMBLA de les FLORS-18-ent.º**

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL
MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * **LÁMPARAS**

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA
 Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
 Carretera de Ribas, 279
 (SAGRERA)
 Telèfon 8.250

Telegrams i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
 (PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per ómnibus camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitaris.

Per transports de 1 1/2, i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de naufragis i auxiliars de barco de pesca.

Làmpara "KRANZ"

"KRANZ"

LLUM BLANCA COM LA DEL SOL

VERITABLEMENT INSENSIBLE A LES SOTRAGADES
 LLUM CONCENTRADA SOBRE L'OBJECTE, SENSE QUE
 SE'N PERDI UN SOL RAIG

FORMA ELEGANT : TAMANY REDUIT

CLAVELL GERMANS
 Barcelona—Rambla de les Flors, 16 (Dipòsit)
 Mataró—Biada, 5 (Fàbrica)

COMPANIA "UNIC", S. A.
 —Corts Catalanes, 401—
 Barcelona